

fin sont appelés *huques* en langue vulgaire», any 1665 (p. 180). Des del bearnès el mot va passar al basc b.-nav. *abuki*, *abuku* «convoi, cortège funèbre», que es deu referir als famosos planys i lamentacions fúnebres en vers, improvisats per les poetesses populars, que són típiques de la vall de Baretons (més basc *indeithu* = cast. *endecha*).

La cronologia respectiva i la *-ch-* demostren que el cast .ant. i dial. *abuchar* (*juchar*, *abuchear*) és un manlleu d'origen francès. En francès *bucher* [S. XII] s'ha emprat com a terme del llenguatge de la caça («montería») durant molts segles, i hi viu encara en molts parlars. Amb caràcter autòcton apareix en parlars fronterers en els Pirineus i els altres extrems del territori gallo-romànic: baix arag. *aucar* «gritar»; aullar desafortunadament burlándose de alguien; *abuchear* (Lz. Puyoles-Valenzuela), piem. *uchè*, picard *buquer*.

Sens dubte tenia raó Spitzer (*LexikK.*, 145-7) en subratllar el caràcter onomatopèic del mot, que és inseparable d'oc. mod. *abuco* «hulotte», ribag. *auca* 'òliba' (Oliva, *CongrLICat.*, 423), caràcter més que més clar en quant en francès hi ha també *buer* (amb el tractament de la *-c-* senzilla entre vocals llatines), i en quant hi ha un port. jargonesc *ugar* 'cridar, alarmar'.

Puix que és així, escau posar en dubte que l'existència del mot en altres idiomes sigui un indicatiu de procedència no romànica: neerl. mj. *huuc*, rus *áukai* 'cridar (algú)', sbcr. *jaúkati* «urlare, gemere, gridare per dolore», pol. *húkać* 'cridar amb tosquadat i xiscladissa'; igual poden ser onomatopèies independents. L'única raó sòlida que addueix L. Wiener (*ZRPb.* xxxv, 454-6, amb cita d'altres formes germàniques) per sospitar una procedència teutònica del mot francès, és el seu ús recurrent en fórmules jurídiques per cridar a judici; contra això no tindria gaire pes l'argument de l'aparició de (*h*)*uccus* 'exclamació' en notes tironianes, la data de les quals no podem precisar exactament, però sí que cal reconèixer que altres possibles pistes germàniques que s'havien indicat no tenen valor;² en aquest sentit només queden la *b-* aspirada del francès (que tractant-se d'una onomatopeia ja no és indicatiu segur) i la que va indicar Grammont:³ la possibilitat que es tracti d'un derivat romànic format sobre el nom germànic de l'òliba (a.-al. ant. *húwo*, d'on el diminutiu *uwwila* > *òliba*); que seria bona si no fos forçada en l'aspecte morfològic, car en un derivat d'aquesta data no es veu possible ni una formació en *-ICARE* ni amb una terminació germànica anàloga.

Crec, doncs, que realment estem en presència d'una arrel onomatopèica, per més que una procedència germànica no fóra, al capdavall, incompatible amb una creació en definitiva elemental i imitativa. L'aparició en usos legals i administratius encara té menys pes, no solament perquè ja a França la història del mot es prestava a mirar-la com a secundària, sinó que l'absència completa de tals usos en català, i el matís de crit bestial, o rude i malcriat, de moros i gent de l'extrem migjorn, que es presenta constant en una

llengua on el mot ha tingut una història tan llarga i popular, comproven que aquest caire semàntic no hi tingué antiguitat ni importància. Acabaran de confirmar-ho les dades castellanes, que es poden tenir en compte, a condició de no perdre de vista que es tracta de manlleus del francès (ja no matèria primordial, com la cat.-oc.), però que essent un manlleu molt antic i estès corrobora encara que els estrats primitius en francès pertanyeren al vocabulari de la caça i dels animals, no gens del dret.

En castellà es presenta en formes com *buchear*, que es revelen, en efecte, ja per la seva *-ch-*, com a mots adventicis del Nord de França. El sentit bàsic (definit pel *DACEsp.*, i definit i exemplificat pel seu *DHist.* i les altres fonts) és «lanzar los perros en la cacería dando voces»; a Extremadura *juhear* (*BRAE* iv, 93) s'aplica també a persones; a Andalusia (*MzPi*, *RFE* vii, 1315) és viu *ajuhear* «dar voces de desaprobación o de desagrado»; i a tot Espanya es diu en aquest sentit *abuchear* (on apareix *-b-* antihlàtica afavorida pel veïnatge de mots de sentit connex com *vocear*, *voces*, *buche*), mot que sembla ser de sentit tauromàquic. Com a síntesi d'això, en certa manera (o en part com a base interjeccional d'aqueix grup de formes) tenim *hucho!*, usat per González de Eslava (fi del S. xvi) com a crida per a les aus caçadores; i més corrent amb prolongació de la vocal final (percebuda com a combinació amb una altra interjecció) *hucho-hó!*, molt comú en els Ss. xvi i xvii per cridar el toro a la corrida, i també algun cop a la caça (*RHisp.* xxxv, 5-12; *MzPi*; Covarrubias), *hucho-hú* en H. de Talavera († 1507, *Hispr* xxvi, 284). Pel que fa a *hucho* el més simple és mirar-lo com a derivat de la forma verbal *huchar*, avui persistent a Binèfar de Llitera i a Bogotà, *juchar* a Santo Domingo, en el sentit d'«aquissar» i «esquivar, abuixar», més corrent encara en la variant derivada *abuchar* 'cridar el falcó' (J. de Tolosa i A. Cabrera, c. 1590), a l'Aragó 'cridar' o 'burlar-se d'algú xiulant i escridassant' (a. 1720, Siesso), 'aquissar' (Borao), *ajuchar* id. (en països del Mar Caribe).

DERIV.: (*A*)*huc* [Muntaner, i veg. supra]. *Abuca* (*DAG.*); *auca* ribag. 'òliba' (veg. supra). *A(h)ucada* maestr. (supra); *abucador*, *abucament*.

¹ VIII, 3c; el primer esborrall, de 1867, portava *en gemechs horrorosos*, però ja ho havia canviat en *abuchs* abans de presentar el poema als Jocs de 1877. — ² El sentit de l'al. dial. *hauchen* (mitteldeutsch oriental, escrit *húchen* en el S. XIII), en què es fixà Brüch (*ZRPb.* xxxviii, 694), que era 'bleixar, alenar', ja ens trauria la idea del cap, i si bé hi ha un *hauka* 'udolar' en parlars noruecs (Fick, *Vgl. Wb.* III, 490), sembla tractar-se d'una creació onomatopèica moderna. — ³ *Trentenaire de la Soc. des Langues Romanes*, Montpeller 1900, p. 300 (RLR LX, 101).

Abuixar, V. *abuixar* *Aburt*, *aburtar*, V. *aiurtar*
Abui, V. *avui* *Abuir*, *abuirar*, V. *auguri*